

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicatorum Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melancthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melancthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

II. Controversiæ & sententiarum inter partes collatio & examen.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

ANNO
1571.

Acciden-
tiorum
de ea opi-
nio.

II.

Ad ipsam
cōtrouer-
siam desce-
ditur.

Sectariorū
sententiæ.

Mencelius superintendēs, ad cuius officium ea res pertinebat, VVigandi scriptum concionatorib. per ciuitates omnes & Satrapias misit, vnaque monuit, vt singuli hoc ipsum legerent, expenderent argumenta, suumque de eo iudicium litteris obsignatis ad se perscriberent. Quod cum fieret, Spangenbergius, & qui cum eo Flacij partes sequebantur, VVigandi Scriptum velut erroneum liberè repudiarunt; imò & Mencelio superintendenti, ceterisque concionatoribus persuadere conati sunt datis litteris, vt & ipsi calculum suum adiungerent, & scriptum, quod diximus, condemnarent. Mencelius, & qui illi adhærebant Islebienses, non simpliciter omnia reiicienda sine delectu, sed si quid erroneum inesset, reuocandum ad censuram, corrigendumque; cetera verò probanda censuerunt.

Dum ad hunc modum datis vltro citroque litteris negocium ventilatur, factum est, vt à scripto VVigandi sensim ad controuersiam ipsam dilaberentur. Tum verò Mencelius cum Islebiensibus Accidatiorum sententiam defendit, qui naturam ipsam & essentiam hominis à peccati contagione discernendam asserunt: Spangenbergius vero, qui que partes illius & Flacij ductum sequebantur, Manichæorum dogma de substantia hominis in peccatum transformata omnibus præsijs tueri conati sunt. Hunc in modum, cum in duas turmas dissiliissent, expe-

experiri placuit instituto congressu, num ANNO
conciliari sibi mutuo possent, & in eos- 1576.

dem cancellos redigi. Ventum est ad col-
loquium in hunc finem institutum Islebij, Instituitur
cui & Comites Mansfeldenses interfue- conuentus
runt. Islebij.

Fecit initium actionis Mencilius superin- Mencilij
tendens, & receptam inter Lutheranos ori- propositio
ginalis peccati definitionem in medium pro- de origina-
posuit, ex Smalcaldicis articulis desum- li peccato.

ptam. Postulauit verò, vt qui præsentés e-
rant, profiterentur liberè, quid de ea senti-
rent, probandamne censerent, an reijcien-
dam? Ea definitio peccatum originis fœ-
dam asserit esse totius humanæ naturæ cor-
ruptionem. Hanc Mencilius cum suis pro-
bandam iudicauit & retinendam. Spangen- Spangen-
bergius verò propter motam controuer- bergij opi-
siam censuit corrigendam hunc in mo- nio corre-
dum, scilicet vt peccatum originis non ctoria.

perdita atque corrupta natura diceretur.
Videbant aduersarij, quorsum ista specta- Mencilia-
ret mutatio, vt nimirum hoc inuolucro ni dissen-
Flacij Manichæum delirium de substan- tiunt.

tia animæ in peccatum transformata te-
geret. Itaque assentiri prorsus nolue-
runt.

Post multam disceptationem cum neutri- Vtriusque
crederent, huc itum est tandem, vt vtrique partis sen-
sententiã suam additis rationum firmamen- tentia exa-
tis scripto complecterentur: Ea verò scripta mini mini-
Comi- strorum
subijcitur

Comi-

ANNO
1571.

Interim,
instituitur.

Arbitri
partium.

Comites ad vicinos aliquot mitterent Lutheranæ professionis Principes, eosque rogarent, vt de causa hac vniuersa concionatorum suorum sententias exquirant: quorum iudicio, quin deinde acquiescerent, neutris recusandum. Interea temporis, dum aliorum iudicia exquiruntur, vtrisque paci studendum & tranquillitati, nec faciendam in concionibus huius controuersiae mentionem, sed omnia potius ad Synodum reijcienda, quæ postmodum ad dirimendum hoc dissidium conuocanda videatur. His ita constitutis delecti sunt Principes quidam velut arbitri, Ioachimus Fridericus Administrator Magdeburgensis; Iulius Dux Brunsvicensis; Ioannes Albertus & Vlricus Duces Megapolitani; VVolfgangus & Philippus Grubenhagij fratres de stirpe Brunsvicensium; & Ioachimus Ernestus princeps Anhaltinus: Quibus Comites vtriusque partis scripta ad censuram reuocanda litteris additis transmisserunt.

Ann. 1572.
Diuersa
studia Principum
in
examinandis
sententijs.

Id factum anno 1572. sub initium Octob. Verum principes isti non eandem viam ad exquirenda suorum suffragia sunt ingressi. Administrator Magdeburgicus Hallentes tantum, & qui Magdeburgi erant prædicantes in cõsiliu adhibuit: Iulius verò Brunsvicensis omnes sui ducatus concionatores; Megapolitani non omnes promiscuè, sed facultatem Theologicã in Academia Rostochiensis consuluerunt. At Grubenhagij fratres & An-

& Anhaltinus ad præcipuos quosdam & de- ANNO
lectos iudicium de scriptis Mansfeldicis re- 1572.
tulerunt. Iam & Mencilius priuatim litteras
dedit ad delectos pastores in ditione Anhal-
tini: Quæ res substantiarijs occasionem præ-
buit, vt postea censuras concionatorum ve-
lut illegitimè conquisitas reijcerent. Cate-
rum omnes, qui super hac controuersia con-
sulti fuerunt, Magdeburgici, Brunsvicenses,
Megapolitani, Grubenhagij & Anhaltini
calculo suo probarunt Accidētariorum sen-
tentiam, & Flacij sociorumque dogma velut
erroneum reiecerunt. Quanquam verò de
summa rei conueniebant omnes, alij tamen
alijs acerbius in substantiarios scripserant.

Imprimis Magdeburgici & Grubenhagij
stilo paulo asperiore sententiam suam decla-
rarunt. Negari non posse, dicunt, quin pec-
catum originale, si sit hominis substantia,
creaturam dici oporteat, aliam ab ea, quam
initio condidit Deus; cuius creator, cum
Deus esse nequeat, procul dubio Sathan sit
habendus, à quo proueniat omne malum.
Flacium igitur, aiunt, dum hunc errorem a-
struit, loco Dei constituere diabolum, eum-
que facere generis humani creatorem ab eo
tempore, quo lapsi sunt in peccatum proto-
plasta: quæ quin germana sit Manichæorum
hæresis, non esse dubitandum. Nam nec pec-
catum verè dici substantiam posse, quin no-
ua sit creatura; nec creaturam istam alij cui-
quam ascribendam, quam diabolo creatori.

Itaque

III.

Magdebur-
gicorum
de sentētijs
decisio.
In censur.
C. ij. b. C.
iiij. a.

Flacij dog-
ma condē-
nant.